

Otrdien rīta pusē Latvijas virsrakstā šķita pārsteigts, no manis uzziņājis, ka viņam piešķirts Triju Zvaigžņu ordenis. Bet tas, šķiet, nemainīja viņa pārliecību, ka pasaule nav trūkumu. Tie piemīt tikai cilvēkiem, bet mums ir jāpacieš citam cita nepilnības — sarunā ar mani sacīja Latvijas virsrakstā **NĀTANS BARKANS.**

— Cik Latvijā ir rabīnu, cik lūgšanu namu jeb sinagogu?

— Es esmu virsrakstā, tad vēl ir mans vietnieks un ebreju garīgo skolu "Habad-centra" vadītājs. Tātad esam trīs. Patiesībā to, kas ir rabīns, tiem, kas nedzīvo šo dzīvi, īpaši svešautiešiem, ir grūti saprast. Mana misija ir mācīt tautu iet pa Dieva ceļu. Arī tie, kas pieturas ticībai, savus bērnus kā agrāk, tagad sāk mācīt jau no trīs gadu vecuma. Tāpēc arī radās cilvēki, kurus varētu uzskatīt par ģēnijiem. Mans mazdēls, viņam ir seši gadi, jau mācās talmudu.

Bet katram jau ir sava misija. Pie manis cilvēki nāk aprunāties par ticības lietām, citi, lai kļūtu par ebrejiem, bet ir arī nabagi, kas vienkārši grib ēst. Un tie ir visu tautību cilvēki. Mana darba diena ir grūta, bet es negribu sacīt, ka nav gandarījuma.

Latvijā lūgšanu namu ir ļoti maz un tie, kas ir, arī nav pilni. Katram ebrejam, kas gribētu dabūt reliģisko pakalpojumu vai apgūt ticības mācību, Latvijā tas ir iespējams pat vairāk nekā citās vietās. Nav nekādas tautiskas vai reliģiskas diskriminācijas. Viss ir cilvēka pašā rokās. Tas, kas bijis, bijis, bet šobrīd pastāv iespējas atbilstīgi saskanīgu dzīvi un daudz kas ir atkarīgs tieši no pašiem ebrejiem.

— Vai Latvijā pazistami ebreji, piemēram, Mavriks Vulfsons, arī ir redzēti sinagogā?

— Reti. Tie ir veci cilvēki, un viņi vairs negrib mainīt savus paradumus un dzīvesveidu, jo ir ļoti tāpat. Laikam tā.

Daudzi domā tā: ja es esmu ticīgs, tad man ir jāzaudē iedomātā brīvība un no daudz kā jāatsakās. Patiesībā, lai cilvēks būtu neticīgs, viņam ir jābūt ļoti vispusīgi izglītotam gan laicīgajās, gan ticības lietās. Tikai tad tu vari teikt, ka esi neticīgs, bet, kamēr neko nezini, tikmēr nekā.

Pēdējos 50 vai pat 70 gados mēs, ebreji (bet daudzi Latvijas ebreji ir ienākuši no Krievijas, un tāpēc es nevaru atdalīt savu tautu no tās vēstures un saku — 70 gadi), esam pārdzīvojuši divus holokaustus. Viens bija fiziskais, otrs — garīgais. Fiziskais, cerams, ir beidzies, garīgais, jāsaka, diemžēl vēl joprojām turpinās.

Tā ir laime, kas notika no 1987. līdz 1991. gadam. Es ar to domāju atmodu. Mēs pat nevarējām iedomāties, ka ar tādū stipru valsti, kurā bija bargi likumi un tā tālāk, pēkšņi varēja notikt tādas lietas — tauta piecēlās un dabūja brīvību. Tas ir Dieva brīnums. Un es nezinu, kas būtu, ja tā nebūtu noticis. Viņas šīs izmaiņas, kas notika PSRS un īpaši jau te — Latvijā — atbriņķošanās no jūga, tas ir brīnums un laime, kas jāva šeit sākt jaunu dzīvi. Tas bija ļoti nepieciešami, jo latviešu tauta, kas jau tāpat 800 gadus bijusi vergu tauta, tiktu iznīcināta. Vai tad šobrīd, piemēram, ir daudz īsti latvisku ģimeņu?

Bet kas tad ir īsts cilvēks? Tāds, kam ir tēvs, māte, ģi-

mene, dzimta, tauta un tēvzeme. Un cilvēkam ir jāupurē sevi ne tikai tāpēc, lai aizstāvētu savas tautas intereses, bet arī lai to būvētu no jauna. Pasaule taču ir radīta, lai to apdzīvotu. Un nav svarīgi, kādai tautai cilvēks pieder — jābūt pārliecībai, ka viņa tauta ir tā labākā. Un tā katram ir jāsaņem par savu tautu un dzimteni. Tāpēc katras tautas garīgajam vai politiskajam vadonim ir jādoma par savas tautas nākotni. Tas nav nedz egoisms, nedz na-

iespējams. Bet Dievs jau viņus zina un pazīst viņu grēkus, un sodīs par asinsizliešanu. Turklāt vai tagad, kad ir pagājis tik daudz gadu, ir nepieciešams kurināt naidu? Bet tas gan nav labi, ka cilvēki negrib atzīt to, kas ir noticis. Tas jau ir grēks. Labāk ir teikt: mums ir kauns par to, kas bijis.

— Es saprotu, ka tas, kas šeit noticis kara laikā, ir līdzinājies ārpratam un par Kalēju nebūtu pat īpaši vērts runāt. Taču, ja man

izpaužas? Anekdotas ir gan par ebrejiem, gan par sievasmāti. Tam nav jēgas pievērst uzmanību. Taču Latvijā no valsts puses neko tādu es neesmu jutis. Tieši otrādi — esmu saņēmis lielāku godu, kādu varbūt pat neesmu pelnījis, lai gan šeit jau dzīvoju vienpadsmito gadu, kopš esmu atgriezies atpakaļ. Reiz kāds apsmēja manu bārdu, bet tas jau ir huligānisms vai muļķība, bet ne antisemitisms, lai gan antisemitisms arī ir stulbuma

Tie, kas nāk, mazāk runā par dvēseli. Bieži tas ir materiālas lietas un cilvēki nejut, kā viņiem patiešām trūkst. Es te nerunāju par mantu. Bet, redziet, jebkurš cilvēks piedzimis ar savu uzdevumu. Tas izriet no tā, kādu talantu Dievs jums devis. Jums, piemēram, ir devis iespēju rakstīt un ar savu spalvu jūs varat vai nu graut, vai būvēt. Neapšaubāmi labāk ir celt. Kā to izdarīt — šim nolūkam ir domāts prāts. Agrāk padomju laikos centās radīt skaisto, bet nemeklēt to, kas *sunim zem astes*, un tas nemaz nebija tik nepareizi. Ar to labo varētu audzināt arī jauno paaudzi.

Bet, ja runājam par maziem tautiešiem, tad pašlaik ir tāds laikmets, kad visa pasaule atrodas kustībā. Atsauksos uz komiķi Raikinu. Viņš sacījis: "Zivis meklē, kur dzīlāk, bet cilvēks meklē zivis." Taču arī cilvēks, kuram pienākas atzīt labumu, kas viņam dots, un būt pieticīgam, nekur neiet un nebrauc pats. Viņu vada spēks no augšas un katrā vietā viņš ierodas ar savu uzdevumu. Manā dzīvē tas jau ir daudzkārt apstiprinājies. Mēs sēžam šeit un runājam, bet tas jau bija iecerēts pasaules dibināšanas brīdī pirms 5761 gada. Mēs to nevarētu mainīt, jo tas tā bija nolemts. Bet mums vienmēr ir izvēles iespējas — darīt kaut ko la-

Nātans Barkans: — Nav svarīgi, kādai tautai cilvēks pieder, — jābūt pārliecībai, ka viņa tauta ir tā labākā. V. Semjonova foto

Kur nav Dieva, viss var notikt

cionālisms. Tas, ko es uzskatu par savu, nedrīkst būt iegūts uz citu rēķina. Es citām tautām dodu visas iespējas labi dzīvot, bet tikai ne saimniekot manā mājā. Te ir mans nams un mani likumi.

— Labi, mēs domājam par savu tautu un tās nākotni, piemēram, Eiropas Savienībā. Tajā pašā laikā, īpaši jau vecāki kungļi, kas karojuši zem dažādiem karogiem, mēģina skatīties atpakaļ un noskaidrot, kuram ir taisnība. Tad vēl bālsis no malas mums atgādina, ka no latviešu rokām pil svešu tautu asinis. Bet, piemēram, manam vectēvam svešās varas pirms 50 gadiem neprasīja atļauju, vai Latvijā drīkst strādāt visādas neģēlības.

— Nezinu, ko domā citi mani tautieši, bet es uzskatu, ka būtu pareizi sacīt tā: grāmatvedībā, kad taisa bilanci, reizēm parādās zaudējumi. Ko lai dara? Viens ceļš ir slēgt uzņēmumu, visu iz-

atgādina, ka arī es kopā ar citiem latviešiem esmu pie visa vainīgs, tad sāku justies līdzīgi ezim, kas saslīn adatas pret visu pasauli.

— Es ar Zurofa kungu par šo lietu esmu runājis. Redziet, mēs runājam kā divi vienkārši, pirms tam viens otram nepazīstami cilvēki, kuras, piemēram, nesaista kopīgi darījumi. Pasauli mainīt mēs nespējam, bet ar saviem bērniem, skolniekiem, cilvēkiem sev apkārt ir jārunā. Tad jau viss aizies arī tālāk. Bet pasaule bieži melo. Vai tā, ko saka amerikāņi, krievi vai ķīnieši, vienmēr ir taisnība? Vai nav taisnība, ka mazās tautas dažkārt ir sīknauda? Lielās tautas mīl naudu un spēku, bet ko lai mēs darām? Mēs nespējam mainīt pasauli, tāpēc sāksim paši ar sevi. Mums nav nekā tāda, kas varētu traucēt labu sadzīvošanu, tikai jāsāk ar bērniem.

Redziet, pasaulē nav trūkumu un nav nekā lieka, jo citādi tā nevarētu pastāvēt. Bet cilvēks ir pilns ar trūkumiem. Un, ja es pret pasauli esmu kā smilšu graudiņš, tad man

pret to nav ko sacelties. Man ir jāpacieš jūsu trūkumi un jums — manējie. Tad mēs varēsim sadzīvot.

— Pasaule ir tik dažāda, bet, dzīvojot šeit Latvijā, man tomēr nepatīk, ka nāk cilvēki no malas un pamāca, kas man jādara un kāda ir manas tautas vēsture. Tad es tomēr paskatos, kas ir šis pamācītājs.

— Tas ir likums, ka antisemitisms ir, bija un būs. Kas tas ir un kādā veidā tas

veids. Tiesa, huligānu ir par daudz un viņi nebrūk virsū tikai mums, bet ir ienaidnieki arī paši savām tautām. Un te nu vaina ir tikai viņu vecākos, lai gan, kā jau teicu, bērnus vainot par vecāku grēkiem mēs nevaram.

— Bet kā, jūsuprāt, beigsies tas, kas notiek ar to pašu Kalēju?

Redziet, pasaulē nav trūkumu un nav nekā lieka, jo citādi tā nevarētu pastāvēt. Bet cilvēks ir pilns ar trūkumiem. Un, ja es pret pasauli esmu kā smilšu graudiņš, tad man pret to nav ko sacelties.

— Es nezinu. Man viņš nav vajadzīgs. Tieši otrādi, viņa tiesāšana uzkurinās naidu to elementu vidū, kuri saka, ka nekas tāds pagātnē nav noticis.

— Mēs jau pieskārimies tam, ka tauta nedrīkst aizmirst savu vēsturi, bet skatīties visu laiku tikai atpakaļ arī ir ceļš uz grāvi.

— Jā, žēl, ka tā ir noticis. Mēs nevaram teikt, ka visi latvieši bija tur, kur notika ebreju slepkavošana. Taču tas mazumiņš, kas tur bija, uzlika šo pleķi.

Bet tāpēc taču nav jāpārtrauc dzīvot. Es gribu vienīgi to, lai mana tauta un mani bērni būtu godīgi, dievbijīgi cilvēki, jo, kur nav Dieva, tur viss var notikt.

Un te nav tik svarīgi, ko domā pasaule, — manai mājai jābūt tīrai. Ko pasaule darīja, kad bojā gāja miljoni? Klusēja un pat slēpa noziedzniekus.

— Ebreji no bijušās Padomju Savienības brauc uz Izraēlu. Vai tie, kas palikuši Latvijā, šo zemi sauc par savām mājām?

— Ebreji jau pie manis nenāk kā pie citu konfesiju garīdzniekiem uz grēksūdzi.

bu. Un pats pirmais ir audzināt bērnus.

— Jūs nesen esat atgriezies no Izraēlas, kur tagad valda nemiers un nav zināms, kā viss vēl beigsies.

— Redziet, Izraēla ir zeme, kurā mana tauta pret savu gribu nevarēja dzīvot tūkstošus gadus. Tad, kad es atgriezos tur atpakaļ palīdzēt stiprināt valsti, 1973. gadā, brīvprātīgi pieteicos armijā, jo sapratu, ka nevaru sēdēt mājās, kad manai tautai iet slikti. Es neesmu šāvis vai lēcis ar izpletni, bet biju savas tautas vidū.

Vēlāk neizmantojot iegūto, atdot arābiem, piemēram, Sinaju ar naftas iegulām, bija nemācīšanās no vēstures. Pirms trīs tūkstošiem gadu, kad tika iekarota kāda zeme, iekarotājs vispirms iznīcināja kalējus, lai nevarētu ražot ieročus. Mēs iedevām arābiem ne tikai iespēju ražot ieročus. Šobrīd viņi sūta savus bērnus ar akmeņiem rokās preti ebreju karavīriem, zinot, ka tie viņus nešaus.

Ebrejiem vajadzētu mācīties no latviešiem: maza tautiņa bez dabas resursiem sacēlās pret Krieviju un panāca, ka tika iznīcināts Skrudas lokators, lai šeit nepaliktu nekas no iekarotājiem. Un taisnība vienmēr ir uzvarētāja pusē.

Taču miers mājās valda tikai tad, kad tur saimnieko īsts vīrs.

Bet ko saka pasaule? Ko tā teica 1940. gadā, kad tika iekarota Baltija, ko tā saka tagad, kad tiek kauta čeču tauta? Kāpēc jau 1933. gadā netika apturēts fašisms un pasargāti no bojāejas 50 miljoni cilvēku? Arī tagad Arafats spēlējas ar visu pasauli.

Ģirts Kondrāts